

RAPPORT
betreffende een
flora- en faunaonderzoek
Bloementuin
Sassenheim

Datum : 8 november 2018
Kenmerk : 1697/RSL/rap1

Opdrachtgever Wissing B.V.
Mevrouw D. Best
Postbus 37
2990 AA Barendrecht

Goedkeuring		Datum	Handtekening
De heer R.F.M. Sluijs, Ecoloog	Opsteller, auteur	08-11-2018	
De heer J.C. Langeweg Adviseur	2 ^e lezerschap, controle	09-11-2018	
De heer H.J. Breukelman Projectleider	Vrijgave rapportage	09-11-2018	

© IDDS B.V.

Noordwijk

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Doel van het onderzoek	3
1.3 Leeswijzer.....	3
2. Opzet en uitvoering van het onderzoek.....	4
2.1. Bureaustudie	4
2.2. Veldonderzoek.....	4
2.3. Effectenbeoordeling	4
3. Beschrijving van het plangebied.....	5
3.1 Ligging plangebied	5
3.2 Algemene beschrijving van het plangebied.....	6
3.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	7
4. Wettelijk kader	8
4.1 Wet natuurbescherming, onderdeel soorten	8
4.2 Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland	9
5. Resultaten en effectenbeoordeling.....	9
5.1 Vleermuizen.....	9
5.2 Grondgebonden zoogdieren.....	12
5.3 Vaatplanten	13
5.4 Vogels.....	13
5.5 Amfibieën en reptielen.....	13
5.6 Vissen.....	14
5.7 Overige beschermde soorten	15
5.8 Bomen in het plangebied.....	15
6. Samenvatting conclusie en overzichtstabel	16
6.1 De zorgplicht zoals weergegeven in artikel 1.11	16
6.2 De zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1	16
6.3 Overzichtstabel van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten in het plangebied.	17
7. Aanbevelingen.....	18
Bijlage: Literatuur en bronvermelding.....	21

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Wissing BV is een flora - en faunaonderzoek uitgevoerd op de locatie 'Bloementuin' te Sassenheim, gemeente Teylingen. Aanleiding tot het uitvoeren van dit flora- en faunaonderzoek is de voorgenomen sloop van de bestaande opstallen, kap van bomen en de geplande nieuwbouw. In 2015 is het gebied in een ecologische quickscan al eens beoordeeld. Dat rapport gaf aanleiding tot een nader onderzoek naar vleermuizen en huismus. Het rapport van dit nader onderzoek dateert uit 2016. Ten opzichte van 2015 is de indeling van het plangebied iets veranderd. Eveneens is de Flora- en Faunawet komen te vervallen en is per januari 2017 de Wet natuurbescherming inwerking getreden. Het onderzoek uit 2015 is inmiddels, drie jaar na dato, niet meer geldig. De conclusies uit het nader onderzoek zijn tot juni 2019 geldig.

1.2 Doel van het onderzoek

De quickscan flora en fauna heeft ten doel de voorgenomen plannen te toetsen aan de huidige natuurwetgeving zodat duidelijk wordt welke maatregelen moeten worden getroffen om overtreding van deze wet te voorkomen. Het plangebied is onderzocht en beoordeeld op de aanwezigheid van en betekenis voor door de Wet natuurbescherming beschermde plant- en diersoorten.

Indien overtreding niet kan worden vermeden, is in het onderhavige rapport aangegeven voor welke soorten en met welke onderbouwing ontheffing dient te worden aangevraagd. Indien aanvullend onderzoek noodzakelijk blijkt, kan op basis van deze quickscan een gedegen planning daarvan worden gemaakt.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de opzet van het onderzoek besproken en in hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op het plangebied. In hoofdstuk 4 is de reikwijdte en de doelstelling uit de Natuurbeschermingswet beschreven. In hoofdstuk 5 worden conclusies getrokken uit de resultaten van het bureauonderzoek en het veldbezoek, waarna in hoofdstuk 6 de conclusies zijn samengevat. Tot slot worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen en in de bijlage een overzicht van de geraadpleegde literatuur gepresenteerd.

Foto's plangebied: gazon, parkeerplaats en tennisbanen

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

Het onderhavige flora- en faunaonderzoek bestaat uit twee onderdelen, te weten: een bronnen- en literatuuronderzoek en een biotooptoets (veldbezoek). De biotooptoets is door een ecooloog uitgevoerd op 31 oktober 2018 in de ochtend bij windkracht 2, zon en circa 14 graden Celsius.

2.1. Bureaustudie

Het bronnen- en literatuuronderzoek omvat een bureaustudie, waarbij kaarten zijn geraadpleegd (kenmerken van het landschap waarin het plangebied zich bevindt) en de reeds bekende verspreidingsgegevens van voorkomende beschermde soorten in de regio zijn geraadpleegd. In het bronnen- en literatuuronderzoek zijn het plangebied en het omliggende gebied in een straal van ongeveer 1,5 kilometer onderzocht.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. Een overzicht van de gebruikte literatuur is opgenomen in de literatuurlijst, die is opgenomen in de bijlage van deze briefrapportage.

2.2. Veldonderzoek

Naast een bureaustudie is een biotooptoets uitgevoerd. Dit betreft een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnen- en literatuuronderzoek worden in het veld getoetst en indien nodig aangevuld. Op het moment dat een biotooptoets wordt uitgevoerd, zijn niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachttactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratierouten vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied. De resultaten van de biotooptoets betreffen uitsluitend waarnemingen binnen het plangebied.

2.3. Effectenbeoordeling

Op basis van de veldkenmerken van het plangebied en de verspreiding van beschermde soorten, is beoordeeld voor welke beschermde soorten het plangebied van betekenis kan zijn.

Bij deze toetsing is alleen gekeken naar de beschermde soorten uit de Wet Natuurbescherming. Deze soorten hebben een Nederlandse of Europese bescherming en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Wanneer effecten optreden of verbodsbepalingen worden overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Algemene soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen zoals weergegeven in artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet Natuurbescherming. Wel geldt de zorgplicht ex artikel 1.11.

3. Beschrijving van het plangebied

3.1 Ligging plangebied

Het plangebied is gesitueerd in het centrum van Sassenheim, gemeente Teylingen. Het ligt ingesloten tussen de Narcissenlaan, Parklaan, Mondriaanlaan en Gladiolenstraat. Het ligt op 330m van het centrum park Rusthoff en op 450m van de A44. Het plangebied ligt geheel door wegen en bebouwing omsloten.

Afkadering plangebied (rode kader). Bron: Publieke Dienstverlening Op de Kaart, <http://pdokviewer.pdok.nl/>

Close-up plangebied

3.2 Algemene beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit gazon, bomenrijen, parkeerplaatsen en tennisbanen. Twee schuren en een kantine staan op het terrein. Het meeste groen en de bomenrijen bevinden zich langs de waterkanten. Enkele solitaire bomen, waaronder zeer grote coniferen, staan rond het parkeerterrein. Richting de A44 staat een rij geknotte populieren.

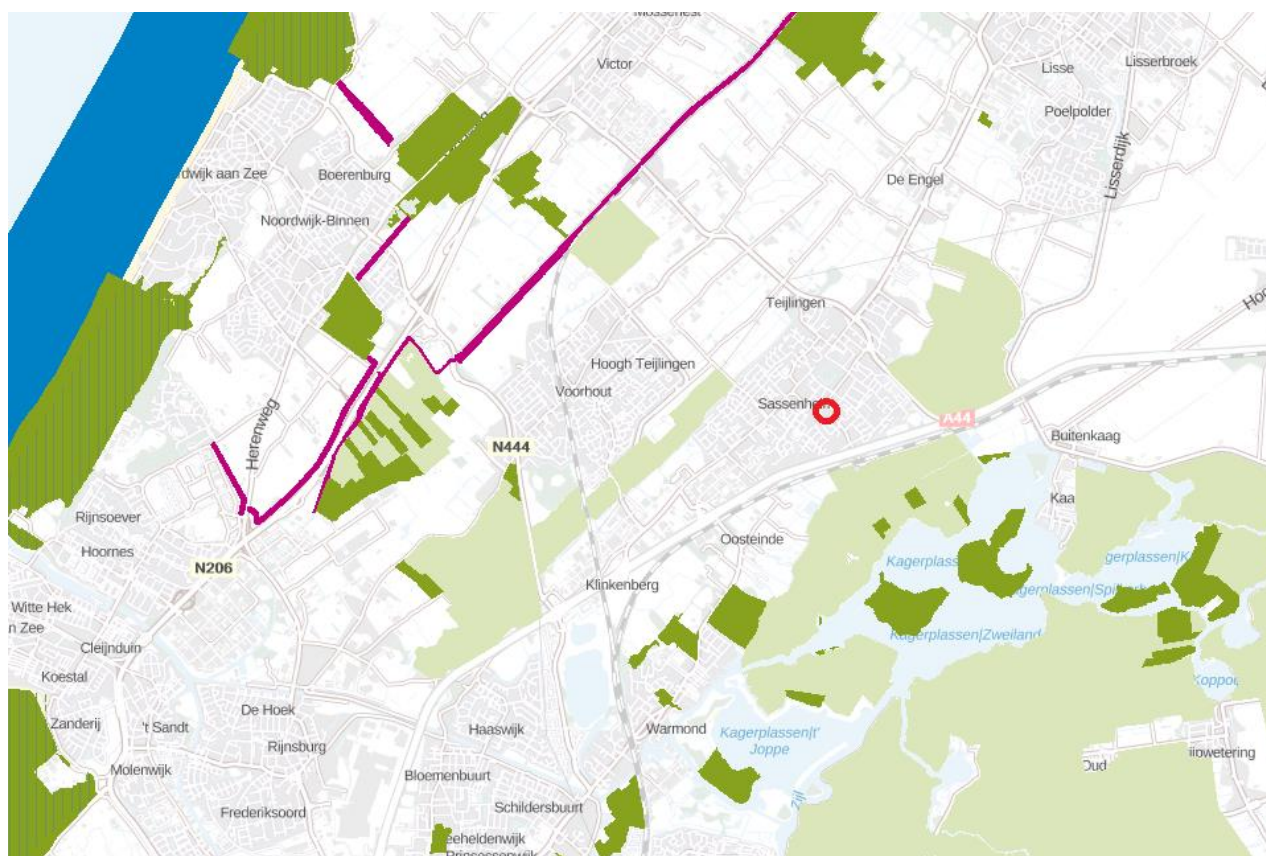

Foto-impressie plangebied

3.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Op de onderstaande kaart is te zien dat het plangebied geen deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN; donkergroen). Het gebied maakt eveneens geen onderdeel uit van een ander beschermd gebied, zoals Natura 2000, belangrijk weidevogelgebied (lichtgroen) of strategische reservering natuur.

Binnen een straal van 10 kilometer liggen de volgende Natura 2000-gebieden: Coepelduynen 6,3km, Berkheide/Meijndel 8,7km, Kennemerland-Zuid op 5,3km.

Ligging plangebied (rode cirkel midden) in een straal van ca 6 km ten opzichte van ecologische hoofdstructuur EHS/NNN (donkergroen), Natura2000 (gearceerd) en belangrijk weidevogelgebied PV (licht groen). Bron: <http://pzh.b3p.nl/viewer/app/NNN>

4. Wettelijk kader

4.1 Wet natuurbescherming, onderdeel soorten

Voor soortenbescherming geldt voor deze wet dat deze gericht is op het bereiken of herstellen van een gunstige staat van instandhouding van deze soorten. De wet maakt hiervoor een programmatische aanpak mogelijk. Binnen deze wet wordt de soortbescherming opgedeeld in drie categorieën:

1. De bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogels van soorten die voorkomen in de EU als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten (art. 3.1 – 3.4).
2. De bescherming van in het wild levende dieren en planten van soorten die voorkomen in de EU op grond van de Habitatrichtlijn (bijlagen I, II, IV, V) en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5 - 3.9).
3. De bescherming van niet onder de bovenstaande twee categorieën vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland, vermeld in de bijlage van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 - 3.11). Voor de zoogdier- amfibie- en reptielsoorten opgenomen in deze bijlage geldt geen Europese verplichting tot bescherming. Deze soorten worden beschermd vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren een bescherming behoeven. De andere in de bijlage opgenomen soorten worden om ecologische redenen beschermd. Hiermee geeft Nederland uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om kwetsbare en bedreigde dier- en plantsoorten te beschermen.

Verbodsbepalingen: Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Uitbreiding verbodsbepalingen en mogelijkheid tot ontheffing of vrijstelling: Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. t/m h. (niet van toepassing, zie wettekst).
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4.2 Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland

Artikel 8.1 vrijstelling ten behoeve van bestendig beheer of onderhoud en de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

1. De verboden, bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, gelden niet bij de uitvoering van handelingen in het kader van:
 - a. de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
(b,c,d niet van toepassing, zie wettekst)
2. De vrijstellingen, bedoeld in het eerste lid, gelden ten aanzien van de in bijlage 6 genoemde andere beschermde soorten: Aardmuis, Bastaardkikker, Bosmuis, Bruine kikker, Bunzing, Dwergmuis, Dwergspitsmuis, Egel, Gewone bosspitsmuis, Gewone pad, Haas, Hermelijn, Huisspitsmuis, Kleine watersalamander, Konijn, Meerkikker, Ree, Rosse woelmuis, Veldmuis, Vos, Wezel en Woelrat. Bovenstaande soorten zijn derhalve niet beschermd bij de voorgenomen werkzaamheden, wel geldt de zorgplicht.

5. Resultaten en effectenbeoordeling

5.1 Vleermuizen

Resultaten bureauonderzoek

Het plangebied heeft drie opstallen (een clubgebouw, een schuur en een garagebox) waarin vleermuizen kunnen verblijven indien geschikte invliegopeningen aanwezig zijn. De meest voorkomende gebouwbewonende vleermuissoort (*pipistrellus pipistrellus*) is de gewone dwergvleermuis. Andere soorten die vaak of regelmatig in stedelijk gebied in gebouwen verblijven en voorkomen in de provincie Zuid-Holland zijn de ruige dwergvleermuis (*pipistrellus nathusii*), gewone grootoorvleermuis (*plecotus auritus*) en laatvlieger (*eptesicus serotinus*). Verschillende ruimten in gebouwen kunnen door vleermuizen gebruikt worden als verblijfplaatsen. Dit gebruik is afhankelijk van de tijd van het jaar, de (buiten)temperatuur en de functie van de verblijfplaats. De gewone dwergvleermuis gebruikt bijvoorbeeld spouwmuren en de ruimten onder daken van woningen als kraamverblijfplaatsen.

Bomen van voldoende grootte zijn in het plangebied aanwezig, waardoor de aanwezigheid van boombewonende soorten kan worden verwacht. De ruige dwergvleermuis is een boombewonende soort die volgens verspreidingsgegevens kan voorkomen. Zomerverblijven bevinden zich vaak in (oude) bomen met holten. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger kunnen holten gebruiken als paarverblijf. Watervleermuis (*myotis daubentonii*) en meervleermuis (*myotis dasycneme*) komen volgens verspreidingsgegevens niet voor.

De bomen in het plangebied moeten worden onderzocht op holtes die voor vleermuizen geschikt zijn om in te verblijven, zoals ingerotte boomdelen, ingescheurde takken en loshangend schors.

Uit een eerder rapport (IDDS BVRresultaten aanvullend onderzoek Sassenheim, Narcissenlaan, 16 juni 2016, kenmerk1503H067/DBI/rap3) bleken geen verblijfplaatsen aanwezig in het plangebied. Wel werd een lijnelement geconstateerd en heeft het gebied een functie als foerageergebied.

Resultaten veldbezoek

Open stootvoegen zijn in alle drie de gebouwen niet aanwezig. In de lage garageboxen zijn geen invliegopeningen aanwezig.

Garageboxen

De schuur beschikt al sinds de vorige ecologische quickscan over invliegopeningen door wijkende pannen en ontbrekende stukken pan aan de gevels. Op het dak is tijdens het veldbezoek een pan verschoven om de klimatologische omstandigheden te controleren. Het dak onder de wijkende pannen is nat en tochtig, omdat meerdere openingen aanwezig zijn. Vleermuisuitwerpselen zijn niet gevonden op het dak. Sinds het vorige onderzoek zijn de omstandigheden voor vleermuizen verslechterd, omdat meerdere pannen ontbreken, waardoor meer toch en regen onder de pannen kan komen.

Foto uit 2018

en uit 2015

De in het rapport uit 2015 genoemde kier tussen het daklijst en zijgevel bevindt zich op 1,8m hoogte onder de dakgoot van bovenstaande schuur. Het is onwaarschijnlijk dat zich op deze hoogte een vleermuisverblijf bevindt. Vleermuizen prefereren een opening op een hoogte van meer dan 3m.

Van het clubhuis zijn de ontbrekende panelen uit 2015 gerepareerd.

Foto uit 2018 (gele lijn geeft locatie voormalig ontbrekende panelen aan) en foto uit 2015

Het gebied maakt gezien de ligging deel uit van een lijnelement. Zo'n lijnelement wordt gebruikt als vliegroute tussen kraamkolonie en foerageergebied en maakt vaak deel uit van een langere vliegroute. De langere route (gele lijn) en daarmee het lijnelement eindigt bij de parkeerplaatsen in het plangebied. Het lijnelement heeft alleen een functie voor vleermuizen die in de flat aan de Gladiolenstraat verblijven. Deze vleermuizen kunnen via het lijnelement naar andere verblijfplaatsen (vleermuizen maken gebruik van meerdere verblijfplaatsen) of ander foerageergebied. Voor de vleermuizen in deze flat is het plangebied ook foerageergebied.

Conclusie vleermuizen

Uit een eerder rapport (IDDS BV, aanvullend onderzoek Sassenheim, Narcissenlaan, 16 juni 2016, kenmerk1503H067/DBI/rap3) bleken de gebouwen op het terrein niet in gebruik te zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Op grond van het veldonderzoek, waaruit blijkt dat de opstallen ten opzichte van 2016 minder interessant voor vleermuizen zijn geworden, en het onderzoek uit 2016, is geen reden aanwezig om aan te nemen dat vleermuizen thans in de gebouwen een verblijfplaats hebben. In het plangebied bevinden zich geen voor vleermuizen geschikte potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen. Het ontbreekt aan geschikte invliegopeningen in de opstallen. Het is uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten hebben op vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen.

Het gebied maakt deel uit van een lijnelement en wordt daardoor gebruikt als vaste vliegroute van vleermuizen. Als foerageergebied hebben de bomen in het plangebied een (essentiële) functie. Een en ander is eveneens vastgesteld in het onderzoek uit 2016. De bevindingen van het veldonderzoek van 31 oktober 2018 stemmen overeen met het vleermuisonderzoek uit 2016. De gevolgtrekking uit dat onderzoek blijft van toepassing op de huidige situatie:

"Vaste rust- en verblijfplaatsen ontbreken ter plaatse van het plangebied, maar bevinden zich wel in de directe omgeving van het plangebied. Functies als essentiële foerageergebieden en vliegrouten die nodig zijn om de aanwezige verblijfplaatsen in stand te houden, zijn eveneens beschermd. De aanwezige houtwal aan de zuidwestzijde van het plangebied vormt een dergelijk essentieel onderdeel in het leefgebied van vleermuizen. In de toekomstige inrichting worden weliswaar vervangende groenstructuren aangeboden die de vleermuizen kunnen benutten, maar tijdens de uitvoeringsfase is dit niet het geval. In het geval de houtwal wordt verwijderd, wordt ook de beschutting ontnomen en is de kans aanwezig dat de dieren hun verblijfplaats niet meer in gebruik nemen. De verblijfplaatsen worden dan niet verwijderd, maar ongeschikt gemaakt door de omgevingsfactoren negatief te beïnvloeden. Dit betekent dat verbodsbepalingen uit artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming worden overtreden en dat een ontheffing nodig is.

Door met de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden rekening te houden met deze verblijfplaatsen, kan een ontheffing echter worden voorkomen. Dit kan door de aanwezige houtwal in eerste instantie te behouden, en pas te verwijderen op het moment dat de nieuwbouw is gerealiseerd. Op de locatie van de houtwal is in het toekomstig ontwerp een parkzone opgenomen, die de functie van de houtwal vervangt. Daarnaast wordt in de toekomstige inrichting de tennisbaan (ongeschikt leefgebied in de huidige situatie) vervangen door geschikt leefgebied in de vorm van woonhuizen (potentiële verblijfplaatsen) en bijbehorende groene structuren. Door de houtwal in eerste instantie te behouden, worden de aanwezige verblijfplaatsen aan de Gladiolenstraat niet blootgesteld aan kunstverlichting (tijdens de uitvoering zal kunstverlichting nodig zijn, voor bijvoorbeeld het verlichten van opslag van materieel/materiaal) en windvorming. Is deze werkwijze niet uitvoerbaar, dan is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig."

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Resultaten bureauonderzoek

Op basis van verspreidingsgegevens en biotoop zijn geen beschermde soorten zoogdieren te verwachten in het plangebied.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren of sporen van beschermde zoogdieren waargenomen. Deze worden gezien het biotoop van het plangebied waar geen bescherming aanwezig is, ook niet verwacht in het plangebied. Algemene soorten, waaronder egels, worden wel verwacht.

Conclusie grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten zoogdieren aangetroffen. Deze worden gezien de verspreidingsgegevens en het biotoop ook niet verwacht in de toekomst. Voor eventueel aanwezige algemene soorten de zorgplicht. Zie daarvoor hoofdstuk 6.

5.3 Vaatplanten

Resultaten bureauonderzoek

Op basis van verspreidingsgegevens, de recent uitgebrachte flora van de Duin- en Bollenstreek "van Aardaker tot Zwanenbloem", kan de aanwezigheid van beschermde soorten vaatplanten worden uitgesloten.

Resultaten veldbezoek

Beschermde vaatplanten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen..

Conclusie vaatplanten

Geconcludeerd kan worden dat de aanwezige vaatplanten geen beschermde status hebben en ontwikkelingen niet in de weg staan.

5.4 Vogels

Resultaten bureauonderzoek

Bebouwing is aanwezig waardoor geschikte invliegopeningen aanwezig kunnen zijn voor gierzwaluw (*apus apus*) of huismus (*passer domesticus*). In de verspreidingsgegevens worden over de afgelopen drie jaar vele vogelsoorten genoemd. De meeste waarnemingen komen uit het buitengebied tussen de N208 en de Derde Poellaan. Eveneens zijn waarnemingen uit park Rusthoff bekend, waaronder een bosuil (*strix aluco*). Voor bosuil is het plangebied vanwege het ontbreken van bos niet interessant. Waarnemingen van jaarrond beschermde soorten met nesten in het plangebied zijn niet aanwezig.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn merels, Turkse tortel, kauw en koolmees waargenomen. Activiteit van huismussen is niet waargenomen. De opstallen beschikken niet over invliegopeningen voor huismus of gierzwaluw. Uitzondering hierop is de schuur waarvan de pannen zijn verschoven. Nader onderzoek uit 2016 toonde aan dat geen huismussen in het plangebied broedden. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten of restanten van nesten onder de pannen gevonden. Ook nesten met een jaarrond beschermde status van andere broedvogels zijn niet gevonden. Holtes in bomen voor hollenbroeders zijn niet aanwezig. Algemene vogels kunnen in de bomenrijen en de onderbegroeiing tot broeden komen.

Conclusie vogels

In het gebied zijn geen (jaarrond) beschermde nesten aangetroffen. Het plangebied heeft wel een functie voor algemene broedvogels, vanwege het aanwezige groen.

De Wet natuurbescherming biedt bescherming aan alle in gebruik zijnde nesten en rustplaatsen van vogels. De nestbescherming geldt voor alle soorten gedurende het broedseizoen en voor een beperkt aantal soorten jaarrond. Iedere vogel is tijdens het broeden beschermd. Voor het broedseizoen geldt geen vaste periode, globaal wordt uitgegaan van half maart tot half augustus.

Geadviseerd wordt het groen in het plangebied, voor zover noodzakelijk, te verwijderen voor aanvang broedseizoen (half maart) of na augustus. Indien de werkzaamheden starten binnen het broedseizoen, mogen deze pas uitgevoerd worden indien vooraf door een deskundig ecooloog is vastgesteld dat geen verstoring van broedvogels zal plaatsvinden. Tot de mogelijkheden behoort aanvangen voor het broedseizoen en doorwerken met continue verstoring tijdens het broedseizoen, zodat vogels niet tot broeden komen.

5.5 Amfibieën en reptielen

Resultaten bureauonderzoek

Wat betreft in Zuid-Holland beschermde amfibieën komt in de omgeving van Sassenheim alleen de rugstreeppad (*epidalea calamita*) voor. De aanwezigheid van de rugstreeppad kan op basis van de huidige verspreidingsgegevens worden uitgesloten. Reptielen kunnen eveneens op basis van verspreidingsgegevens en biotoop worden uitgesloten.

Resultaten veldbezoek

Amfibieën zijn niet waargenomen. Het plangebied heeft geen watergang. Vanuit de watergang direct grenzend aan het plangebied is het vanwege de beschoeiing niet mogelijk het plangebied binnen te komen. Het plangebied vormt eveneens geen geschikt landbiotoop voor rugstreeppad. Los zand om zich voor de winter onder te graven is niet aanwezig. Andere schuilmogelijkheden om de winter te overleven evenmin. Poeltjes of plaatsen waar regenwater kan blijven staan zijn niet aanwezig. In de directe omgeving van het plangebied is geschikt water voor rugstreeppadden evenmin aanwezig.

Algemene soorten kikkers en de gewone pad worden gezien het biotoop (geen watergang en beschoeiing) eveneens niet verwacht aanwezig te zijn.

Conclusie amfibieën en reptielen

Beschermde amfibieën en reptielen kunnen op basis van verspreidingsgegevens worden uitgesloten. Gewone pad (bufo bufo) en algemene soorten kikkers worden gezien het biotoop eveneens niet verwacht aanwezig te zijn.

Met betrekking tot rugstreeppadden die het gebied kunnen koloniseren vanuit de omgeving blijkt uit het kennisdocument rugstreeppad dat voor het aantonen van rugstreeppadden in het gebied aan alle drie de onderste voorwaarden moet worden voldaan:

1. het plangebied de geschikte combinatie van habitat bevat voor de rugstreeppad én;
2. de aanwezigheid van rugstreeppad in de afgelopen drie jaar is aangetoond in de directe omgeving (binnen circa één kilometer) van het plangebied én
3. het plangebied voor de rugstreeppad zonder barrières bereikbaar is vanuit die directe omgeving.

Aan voorwaarde 1 wordt niet voldaan omdat de habitat ongeschikt is in het plangebied en de omgeving daarvan. Aan voorwaarde 2 wordt niet voldaan volgens verspreidingsgegevens. De rugstreeppad is in de afgelopen 3 jaar binnen een straal van ruim een kilometer van het plangebied niet waargenomen. Voorwaarde 3 is niet van toepassing omdat in de directe omgeving geen rugstreeppadden zijn waargenomen zullen zij het gebied ook niet bereiken. Rugstreeppadden die vanuit de Kaag naar het plangebied willen trekken treffen als barrière de A44. De drukke N208 en in het verlengde daarvan de N443 vormen ook een barrière. De Zandsloot vormt een barrière omdat de rugstreeppad een slechte zwemmer is en de kades niet toegankelijk zijn.

Vanwege de afwezigheid van de beschermde rugstreeppad en andere amfibieën zijn nader onderzoek naar het voorkomen van rugstreeppad en maatregelen met betrekking tot rugstreeppad en andere amfibieën niet noodzakelijk.

5.6 Vissen

Resultaten bureauonderzoek

De volgende vissen zijn in Nederland beschermd: beekdonderpad, beekprik, elrits, Europese rivierkreeft, gestippelde alver, grote modderkruiper en kwabaal. Deze soorten komen op basis van verspreidingsgegevens niet voor.

Resultaten veldbezoek

Omdat geen beschermde vissen aanwezig zijn, is deze soortgroep niet onderzocht in het veld.

Conclusie vissen

Met betrekking tot werkzaamheden aan de sloot geldt voor vissen de zorgplicht. Deze houdt in dat het best gewerkt kan worden in de meest gunstige tijd voor vissen: in de periode 1 september tot 1 november (na de voortplantingsperiode en voor de winterrust). Bij het dempen van de sloot mogen geen vissen worden gedood. Wanneer gefaseerd en naar het open einde van de sloot toe wordt gedempt kunnen vissen zelf vluchten. Indien de sloot eerst wordt drooggelegd zullen de vissen onder ecologische begeleiding moeten worden afgevangen en worden verplaatst naar een naastgelegen terrein.

5.7 Overige beschermde soorten

Resultaten bureauonderzoek

De verschillende soorten libellen, vlinders, insecten en andere ongewervelden die vermeld worden in de Wet natuurbescherming zijn aanwezig in een ander verspreidingsgebied dan het plangebied. Meldingen van deze soorten in het plangebied zijn er niet, het verspreidingsgebied ligt ver buiten het plangebied.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het biotoop ongeschikt is als voortplantingsplaats voor alle beschermde en de meeste algemene soorten libellen en vlinders. Watergang om eitjes af te zetten en waardplanten ontbreken.

Conclusie overige beschermde soorten

Als voortplantingsplaats voor libellen of vlinders heeft het plangebied geen functie. Met beschermde ongewervelde diersoorten hoeft op grond van biotoop en verspreidingsgegevens geen rekening gehouden te worden.

5.8 Bomen in het plangebied

In de gemeente Teylingen is een kapvergunning noodzakelijk voor bomen die op de lijst van beschermde bomen Sassenheim staan. Onderstaande afbeelding van die lijst, laat zien dat in het plangebied en de omgeving daarvan geen bomen staan die een kapvergunning vereisen.

Wel dient met de kap van de bomen rekening gehouden te worden met het broedseizoen, zie §5.4. Eveneens moet rekening gehouden worden met vleermuizen, zie §5.1.

6. Samenvatting conclusie en overzichtstabel

Uit bureaustudie en biotooptoets is naar voren gekomen dat het, met inachtneming van hetgeen vermeld in §5.1, onwaarschijnlijk is dat met de plannen vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijk leefgebied wordt aangetast van de in de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Een ontheffing voor vleermuizen is noodzakelijk, tenzij de aangedragen maatregelen beschreven in §5.1 worden uitgevoerd.

De zorgplicht uit de Wet natuurbescherming blijft altijd van toepassing. Hieronder wordt geadviseerd hoe aan deze zorgplicht invulling kan worden gegeven.

6.1 De zorgplicht zoals weergegeven in artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Zodra een niet in de Wet natuurbescherming beschermd in het wild levende dier wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden kan deze worden gevangen en direct worden overgeplaatst naar een geschikte habitat in de nabijheid van het plangebied.

Hou rekening met verlichting door zo min mogelijk 's nachts te werken en de verlichting niet te laten schijnen op de bomen rondom het plangebied.

Vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen en dergelijke) moet gefaseerd worden verwijderd, waardoor aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren gelegenheid wordt gegeven te vluchten.

Voor vissen geldt dat bij de werkzaamheden aan sloten, zij de mogelijkheid moeten krijgen zelf te vluchten naar open water. Indien watergangen worden gedempt, moeten vissen worden weggevangen en worden overgezet naar een dichtstbijzijnde watergang.

6.2 De zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Invulling zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1

Geadviseerd wordt het groen in het plangebied, voor zover noodzakelijk, te verwijderen voor aanvang broedseizoen (half maart) of na augustus. Indien de werkzaamheden starten binnen het broedseizoen, mogen deze pas uitgevoerd worden indien vooraf door een deskundig ecoloog is vastgesteld dat geen verstoring van broedvogels zal plaatsvinden.

6.3 Overzichtstabel van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten in het plangebied.

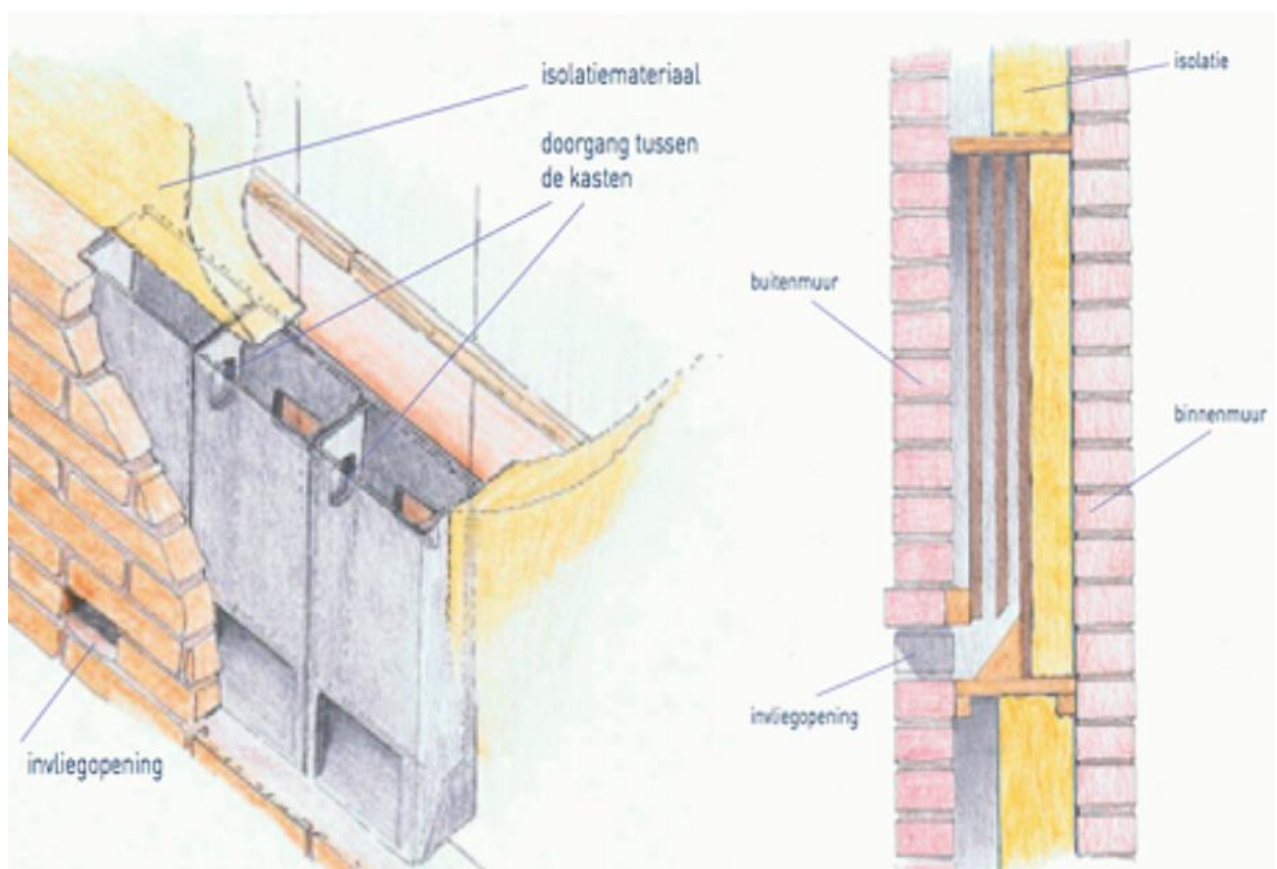
Soort(groep)	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing	Bijzonderheden/opmerkingen
Vleermuizen	Nee*	Nee	Nee*	Geen verblijfplaatsen aanwezig, het gebied heeft een functie als lijnelement en foerageerplaats. *Werk volgens §5.1
Grondgebonden zoogdieren	Nee*	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig. Werk volgens zorgplicht §6.1
Vogels	Nee*	Nee	Nee	Geen soorten aanwezig. *Zie zorgplicht vogels §6.2.
Amfibieën en reptielen	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Vaatplanten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Vissen	Nee*	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig. Zie zorgplicht §5.6
Overige soorten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.

Wij adviseren om de onderzoeksresultaten voor te leggen aan het bevoegd gezag om na te gaan of zij kunnen instemmen met de onderzoeksresultaten en bovengenoemde conclusies ten behoeve van het verkrijgen van een omgevingsvergunning.

7. Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet Natuurbescherming geven wij in relatie tot de voorgenomen nieuwbouw de volgende aanbevelingen met als doel de ecologische structuren in de omgeving te versterken.

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen. Eveneens kunnen vleermuisstenen worden ingemetseld (foto links boven). Zie literatuurlijst voor vermelding naar brochure vleermuisvriendelijk bouwen.

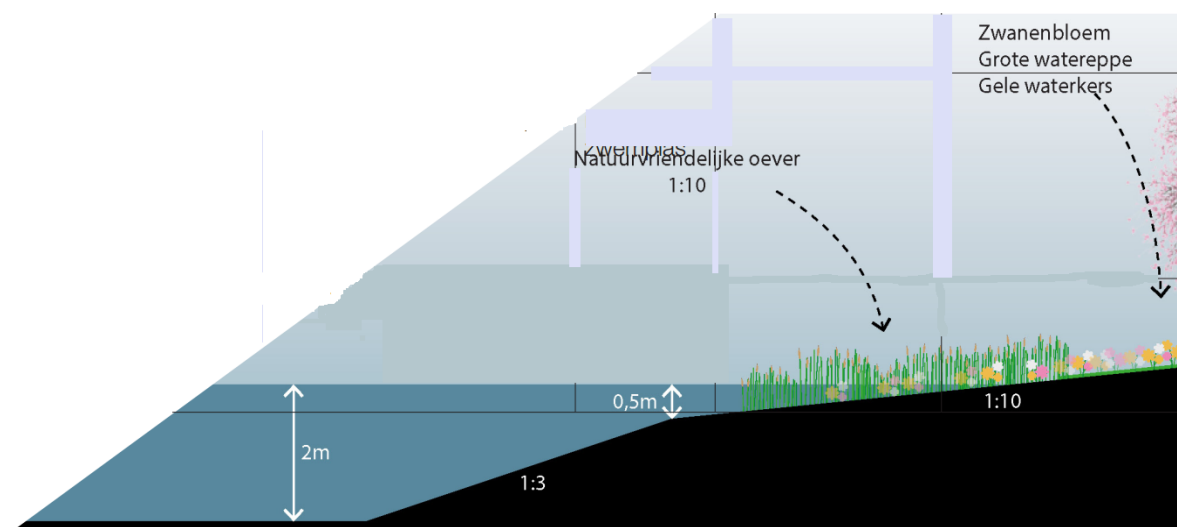

Vrijwel onzichtbare inbouw van vleermuisstenen en technische informatie over de plaatsing daarvan.

- het planten van bomen en struiken voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten.

- bij het graven van watergangen kunnen zoveel mogelijk natuurlijke oevers worden aangelegd.

Een natuurlijke oever trekt veel en verschillende waterdierpjes aan. Op de ingezaaide soorten zullen libellen hun eitjes leggen. Vissen vinden er schuilgelegenheid en voedsel. Verschillende planten op de oever trekken vlinders en vogels aan. Een natuurlijke oever draagt bij aan een grotere biodiversiteit van het gebied. Onderstaand wordt ingegaan hoe ecologisch aan de eisen uit de vraagspecificatie kan worden voldaan. De natuurvriendelijke oevers dienen te worden uitgewerkt conform het ontwerp in de doorsnede:

- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van huismussen en gierzwaluwen (foto's rechtsboven en links midden). Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden.
- voor huismussen blijken uit onderzoek zogenaamde mussenvides (onderste foto's) uitstekend te functioneren als nestplaats. Deze zijn gemakkelijk en relatief goedkoop in te bouwen in nieuwe woningen.

Bijlage: Literatuur en bronvermelding

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Limpens e.a. KNNV 1997

Bats of Britain and Europe, C. Dietz en A. Kiefer, Bloomsbury 2016

Brochure vleermuisvriendelijk bouwen: Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdiervereniging en Tauw bv, 2011

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(Redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland

Kennisdocument Rugstreeppad, Bufo calamita, Versie 1.0, juli 2017, BIJ12

Stichting RAVON: www.ravon.nl

Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties. Weeda e.a. 1985-1994

Verspreidingsatlas planten. 13 mei 2014, <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Sovon Vogelonderzoek Nederland: www.sovon.nl

Vereniging Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, Ministerie van LNV, 2009

Atlas van de Nederlandse Zoogdieren, Zoogdiervereniging 2016, S. Broekhuizen et al.

Natuurgids voor de Duin- en Bollenstreek, Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, 2000

Tussen tulpen en de zee, Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, 2011

Een nieuwe wet voor de natuur: Wet Natuurbescherming, artikel uit De Strandloper 48e jaargang nummer 3, juni 2016, J. van Dijk

Van Aardaker tot Zwanenbloem, Flora van de Duin- en Bollenstreek, J. Van Dijk et al, 2018 Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

IDDS BV, Flora en faunaonderzoek Bloementuin te Sassenheim, 22 september 2015, 1503H067/DBI/rap2

IDDS BV, aanvullend onderzoek Sassenheim, Narcissenlaan, 16 juni 2016, 1503H067/DBI/rap3